

ВІДГУК

заслуженого діяча мистецтв України, доцента, завідувача кафедри
кінотелеоператорства Інституту екранних мистецтв Київського національного
університету театру, кіно і телебачення

імені І. К. Карпенка-Карого

ВЕРЖБИЦЬКОГО БОГДАНА ВОЛОДИМИРОВИЧА

та кандидатки мистецтвознавства, доцентки, завідувачки кафедри режисури та
акторського мистецтва Київської муніципальної академії естрадного та
циркового мистецтв БУЧМИ-БЕРНАЦЬКОЇ ОЛЬГИ ЄВГЕНІЇВНИ

на творчий мистецький проєкт

ЦЬОНИ АНТОНА-ГРИГОРІЯ ОЛЕГОВИЧА

**«РОБОТА З АКТОРСЬКИМ АНСАМБЛЕМ У ПРОЦЕСІ
РЕЖИСЕРСЬКОГО ТВОРЕННЯ ЕКРАННОГО СВІТУ»**

поданого на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за
спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» в галузі знань
02 – «Культура і мистецтво»

Актуальність теми творчого мистецького проєкту та обґрунтованість його положень. У науковому обґрунтуванні творчого мистецького проєкту А.-Г. Цьона аналізує роботу режисера з акторським колективом, що утворює ансамбль, тобто цілісність, при створенні екранного світу. Багато науковців досліджують питання пов'язані з акторською майстерністю та роботою режисера з актором в театрі та кіно, натомість питанню поєднання акторів в площині кінотвору, тим закономірностям, які існують в цьому процесі та інструментам, які автори стрічок мають змогу реалізувати через акторський ансамбль практично не приділено ґрунтовної розробки.

Здобувач застосовує широко вживане в міжнародному мистецтвознавстві поняття «storytelling actors» («розповідь історії акторами»), що однак не надто розповсюджене в українських розвідках. У роботі зауважується, що в останні

роки режисери рідко вдаються до відтворення середовища, широкого соціального контексту у фільмах, зокрема через пропрацювання характеристики часу і місця, атмосфери дії тощо засобами акторської гри. Відповідно доволі часто поза режисерською увагою залишається комунікація головних героїв з оточуючим соціумом, що є одним з основних та найбільш дієвих способів розкриття характерів персонажів. До того ж, в контексті активних експериментів у роботі з акторами сучасними світовими та українськими кінематографістами, детальне осмислення цього питання видається особливо актуальним, корисним та таким, що здатне стимулювати подальші пошуки в царині екранних мистецтв.

Характеристика основних положень роботи. У мистецькому проєкті, як в творчій роботі, так і в науковому обґрунтуванні, автор логічно і послідовно рухається по кільком векторам: першим є хронологічний розвиток акторської складової в кінорежисурі, другий – це послідовний аналіз власне практичного режисерського інструментарію в роботі з колективом акторів.

В *першому розділі* «Теоретико-методологічні та історичні засади дослідження» автор окреслює теоретичну базу дослідження. Основними є роботи теоретиків та практиків українського та зарубіжного кінематографу, що розглядають проблеми роботи з актором, акторського існування та створення екранного світу. Також детальний огляд отримує історичний контекст розвитку акторського сторітелінгу та ансамблю в кіномистецтві. Аспірант акцентує на формуванні в 1910-1920-х роках кардинальних відмінностей в становленні американської акторської моделі в кінематографі і формуванні європейської кіноакторської традиції. Цим доводиться тенденція, що обумовлює смислову різницю між цими двома школами, що зберігається до сьогодні.

Другий розділ «Функції персонажів в контексті режисерської роботи з акторами» присвячено практичним питанням роботи режисера з акторами, що стосується типології персонажів в жанровому кіно, а також інструментів їх створення акторськими засобами. Ці типології та їх осмислення застосовуються

не тільки щодо драматургії кіно, але й, власне, щодо режисерської практики. Зокрема проводиться взаємозв'язок функцій персонажів та особливостей кастингу виконавців цих ролей.

Третій розділ «Принципи роботи режисера з акторським ансамблем» порушує проблеми принципів побудови акторського ансамблю в різних моделях: від класичної ієрархічної, характерної для більшості фільмів жанрового кінематографу, до моделі ансамблю рівнозначних персонажів та створення достовірного соціального середовища як фону для домінантного персонажа. Останні два є практично невід'ємними складовими авторського кінематографу. Автор також формулює ті питання, що є важливими при створенні фільмів, стилістика яких наближена до документального рівня достовірності, і таких, що побудовані на внутрішній дії персонажів.

Відповідність публікацій та мистецької апробації темі творчого мистецького проєкту. Апробацію результатів наукової складової творчого мистецького проєкту висвітлено в трьох публікаціях у фахових наукових виданнях, затверджених МОН України, а також у публікації тез в рамках VIII Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні дослідження в галузі культури і мистецтва: збірник матеріалів» (27.04.2023 р., Київ); публікації тез в рамках IV Міжнародної науково-практичної конференції “SCIENCE AND SOCIETY: MODERN TRENDS IN A CHANGING WORLD” (18-20.03.2024, Відень, Австрія); у доповіді та публікації тез на Міжнародній науково-творчій конференції «Культурні орієнтації українського суспільства у сфері аудіовізуального мистецтва: сучасні виклики та проблеми» (20 березня 2024, Київ); публікації тез в рамках IX Міжнародної науково-практичної конференції «TOPICAL ASPECTS OF MODERN SCIENTIFIC RESEARCH» (16-18.05.2024, Токіо, Японія); публікації тез в рамках IX Міжнародної науково-практичної конференції «INNOVATIVE DEVELOPMENT OF SCIENCE, TECHNOLOGY AND EDUCATION» (6-8.06.2024, Ванкувер, Канада).

Апробацію мистецької складової проєкту здійснено в рамках таких подій: майстер-класи для студентів 1 РТБ курсу майстерні В. Д. Оселедчика; майстер-клас для студентів Ukrainian Film School; онлайн майстер-клас та демонстрація фрагменту науково-популярного фільму для студентів «МайстерніDOC» Сергія Буковського; виступ на круглому столі «Режисерський інструментарій у художньому кіно: час, простір, діалог, актор, подія. Авторська інтерпретація соціальної реальності»; майстер-клас для творчої команди «NO STARS» production. Також був здійснений публічний показ мистецької складової творчого мистецького проєкту в Інституті екранних мистецтв КНУТКіТ імені І. К. Карпенка-Карого, м. Київ. Усі зазначені публікації та мистецькі апробації відповідають темі творчого мистецького проєкту «Робота з акторським ансамблем у процесі режисерського творення екранного світу».

Ступінь новизни основних результатів дослідження. Дисертант вперше в Україні комплексно досліджує витоки й значення колективного акторського сторітелінгу та застосування принципів акторської ансамблевості в процесі створення ігрового фільму. Такий підхід розширює кут погляду на інструментарій роботи режисера з колективом акторів в кіно. Одним з основних методів режисерського моделювання екранного світу А.-Г. Цьона вбачає в поєднанні персонажів та акторів, розглядає підбір виконавців на ролі як суттєву складову інструментарію режисера. Новизна отриманих результатів роботи також полягає у тому, що вперше практично та теоретично представлено основні методи режисерського створення соціальних конструктів за допомогою акторського ансамблю.

Проте, у тексті наукового обґрунтування творчого мистецького проєкту присутні і деякі неточності. Окрім незначних одруківок (с. 36 «Низкою дійових осіб автор створює світське середовище французьких салонів XXVII ст.») слід зауважити на наступному.

У науковій новизні отриманих результатів дослідження дисертантом вказано, що цей проєкт є першим в Україні комплексним дослідженням роботи режисера з акторським ансамблем. Оскільки у реченні не конкретизовано щодо саме екранного мистецтва, і в подальшому описі також не завжди акцентується на цій конкретизації (зокрема назви розділів 2 та 3 не мають дотичності саме до екранного мистецтва), слід зробити висновок, що у науковому обґрунтуванні творчого мистецького проєкту йдеться також і про мистецтво театральне, в царині якого, звичайно, були дослідження щодо роботи режисера з акторським ансамблем, проте, здебільшого, ці дослідження автором даної праці не згадуються. Зазначені зауваження запрошують автора до дискусії і можуть бути враховані у подальших дослідженнях. Вони не мають принципового характеру і не впливають на загальну позитивну оцінку даного дослідження.

Рівень виконання творчого мистецького проєкту. Усі елементи творчого мистецького проєкту характеризуються високим рівнем виконання. Науково-популярний фільм «Великий пазл характерів» є самодостатнім, яскравим кінотвором, що має перспективи подальшого екранного життя. Він також може бути ефективно використаним в навчальних цілях. Залучаючи матеріали фільмів українського та світового кінематографу, режисер створює вдумливий та атмосферний науково-популярний твір, що супроводжується авторським закадровим голосом оповідача. Розповідь характеризується логічністю, інтимністю інтонації, доступною вимовою та неспішним викладом, що є сприятливим для вдумливого сприйняття твору. Характерним є також наявність ліричної складової у викладі фільму. Вдалим є не тільки підбір фільмів для аналізу, але також звукове рішення, музичний супровід та монтажне поєднання смислових елементів в площині фільму. Автор наглядно демонструє режисерські інструменти роботи з актором, що визначають характер моделювання середовища екранного світу. Рухаючись «від простішого до складнішого» режисер дозволяє побачити формування та розвиток такого складного аспекту кіно, як створення образу та реалізація змісту через акторську

гру, а також висвітлює інструменти роботи режисера з різними моделями акторського ансамблю.

Висновок. Творчий мистецький проект А.-Г. О. Цьони «Робота з акторським ансамблем у процесі режисерського творення екранного світу», поданий на здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво» виконано на належному науковому та художньому рівні, робота характеризується логічністю викладу, містить обґрунтовані теоретичні та практичні результати. Автор демонструє вдалий підбір матеріалів, кропітку роботу над текстом науково-популярного фільму та теоретичною частиною роботи, достовірність наукових положень, результатів і висновків, коректне застосування методології наукових досліджень, а також інші необхідні вміння та навички. Здобувач може бути рекомендований до захисту та заслуговує на присвоєння ступеня доктора мистецтва за спеціальністю 021 «Аудіовізуальне мистецтво та виробництво».

Заслужений діяч мистецтв України
доцент, завідувач кафедри кінотелеоператорства
Інституту екранних мистецтв
КНУТКІТ імені І. К. Карпенка-Карого

ВЕРЖБИЦЬКИЙ Б. В.

Підпис
ЗАСВІДЧУЮ

ПРОВІДНИЙ ІНЖЕНЕР
ВІДДІЛУ КАДРІВ

В. В. Вержбицький

Кандидатка мистецтвознавства, доцентка,
завідувачка кафедри режисури та акторського мистецтва
Київської муніципальної академії
естрадного та циркового мистецтв

БУЧМА-БЕРНАЦЬКА О. Є.

Підпис
Наг-и

О. Є. Бучма-Бернацька